

Kosningakæra

Kærandi: Magnús Davíð Norðdahl, kt. 080282-4009, kjósandi, frambjóðandi fyrir Pírata í Norðvesturkjördæmi og umboðsmaður lista Pírata í Norðvesturkjördæmi.

Móttakandi: Alþingi á grundvelli 46. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, sbr. og 1. mgr. 120. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000, sbr. og 2. mgr. 1. gr. og 5. gr. laga um þingsköp Alþingis, nr. 55/1991.

Dómsmálaráðuneytið á grundvelli 118. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000.

I. Krafa um ógildingu kosninga og uppkosningu

1. Kærandi krefst þess að Alþingi úrskurði ógilda kosningu allra framboðslista stjórn málasamtaka í Norðvesturkjördæmi við kosningar til Alþingis, sbr. auglýsingu Landskjörstjórnar 14. september 2021, sem fram fóru laugardaginn 25. september 2021 og að uppkosning fari fram í kjördæminu við fyrsta tækifæri, sbr. 121. gr., sbr. og 115. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000.
2. Þá krefst kærandi þess að Alþingi, með vísan til 5. mgr. 5. gr. laga um þingsköp Alþingis, nr. 55/1991, fresti úrskurði um kjörbréf allra þingmanna og varaþingmanna í Norðvesturkjördæmi, sem kjörbréf hlutu á grundvelli 3. mgr. 31. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944, sbr. 107., 109. og 110. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000, sem og allra þingmanna og varaþingmanna þeirra, sem kjörbréf hlutu á grundvelli 4. mgr. 31. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, sbr. 108., 109. og 110. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000, allt samkvæmt úrskurði Landskjörstjórnar um úthlutun kjörbréfa 1. október 2021, sem kveðinn er upp á grundvelli 111. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000.

II. Lagarök er varða kærheimild og úrræði

3. Alþingi sker sjálfst úr hvort þingmenn þess séu löglega kosnir, sbr. 46. gr. stjórnarskrár lýðveldisins Íslands, nr. 33/1944 (stjskr.), og hafa dómstólar ekki lögsögu þar um. Kæru þessari er því beint til Alþingis, en einnig til Dómsmálaráðuneytis, sbr. 118. gr. laga um kosningar til Alþingis, nr. 24/2000 (kosnl.), þótt slíkar kærur séu einungis formlegar og ráðuneytinu beri að beina slíkum erindum til Alþingis til efnislegrar úrlausnar. Ítrekað er að kærán er einnig borin fram sjálfstætt við Alþingi á grundvelli 46. gr. stjskr., sbr. 1. og 5. gr. laga um þingsköp Alþingis, nr. 55/1991 (þskl.) og 120. gr. kosnl.

4. Samkvæmt 1. mgr. 118. gr. kosningalaga getur sérhver kjósandi kært kosningar ef kæra beinist að því að þingmaður er kosningu hlaut skorti einhver kjörgengisskilyrði eða að framboðslisti hafi verið ólöglega framboðinn eða kosinn svo að ógilda beri kosninguna. Kæruefni þessa máls fellur undir síðasta atriðið, þ.e. að framboðslisti hafi verið ólöglega kosinn. Ákvæðið gerir ekkert skilyrði um mistök eða aðra sök af hálfu framboðslista enda er engu slíku haldið fram. Framboðslistar í Norðvesturkjördæmi voru allir ólöglega kosnir vegna annmarka við framkvæmd kosninganna.
5. Í 3. mgr. 120. gr. kosnl. er kveðið á um að ef þeir gallar eru á kosningu þingmanns sem ætla má að hafi haft áhrif á úrslit kosningarinnar úrskurði Alþingi kosningu hans ógilda og einnig án þess ef þingmaðurinn sjálfur, umboðsmenn hans eða meðmælendur hafa vísvitandi átt sök á misfellunum, enda séu þær verulegar. Fer um alla þingmenn, kosna af listanum, eins og annars um einstakan þingmann ef misfellurnar varða listann í heild. Þá skal kjörbrefanefnd gera tillögu til Alþings um hvort kosning þingmanns skuli talin gild, sbr. 2. mgr. 1. gr. og 5. gr. þingskapalaga.
6. Alþingi getur tekið til rannsóknar, með eða án kæru, gildi kosninga, og úrskurðað þær ógildar, sbr. 1. og 5. gr. þingskapalaga. Kæra þessi er borin fram við Alþingi innan þess frests sem getið er í 4. mgr. 5. gr. þskl. og ber því að taka hana til meðferðar.
7. Í 115. gr. kosnl. kemur fram að ef Alþingi úrskurðar kosningu í kjördæmi ógilda skv. 46. gr. stjórnarskrárinnar, sbr. 120. og 121. gr. kosnl., skuli uppkosning fara þar fram.

III. Helstu málsatvik

8. Samkvæmt fundargerð yfirkjörstjórnar Norðvesturkjördæmis mætti hún til fundar á kjördegi, laugardaginn 25. september 2021, kl. 9.30 í Hótel Borgarnesi. Talningu atkvæða lauk kl. 7.15 að morgni sunnudagsins 26. september 2021 og voru þá lokatölur og úrslit kosninga í kjördæminu kynnt.
9. Í fundargerð yfirkjörstjórnar kemur fram að fundi hafi verið frestað kl. 07:35 og ákveðið að honum yrði framhaldið kl. 13:00. Meðan á fundarfrestun stóð hafi kjörgögn (kjörskrá, kjörseðlar o.fl.) verið geymd í sal Hótel Borgarness þar sem talningin fór á meðan kjörstjórn og talningarfólk fór að hvíla sig, sumir heim til sín en aðrir á hótelinu sjálfu. Fyrir liggur staðfesting á því að kjörgögnin hafi ekki verið undir innsigli þrátt fyrir að yfirkjörstjórn sé það skylt, sbr. 2. mgr. 104. gr. kosnl.
10. Í fundargerð er bókað að kl. 11:46 hafi formaður yfirkjörstjórnar Norðvesturkjördæmis komið aftur á talningarstað en um það leyti hafði Kristín Edwald formaður landskjörstjórnar samband við formann yfirkjörstjórnar og skýrt frá því að lítill munur væri á atkvæðafjölda að baki jöfnunarsætum í Norðvestur- og Suðurkjördæmi. Var því beint til yfirkjörstjórnar hvort tilefni væri til nánari skoðunar vegna þessa. Á þessum tíma var formaður samkvæmt fundargerð einn á talningarstað og öll kjörgögn óinnsigluð, í trássi við skýr ákvæði kosningalaga eins og áður segir.
11. Klukkan 13:00 mættu fleiri meðlimir kjörstjórnar á staðinn. Vegna ábendingar formanns var ákveðið að fara yfir atkvæði greidd C lista Viðreisnar. Í fyrsta atkvæðabunka sem

formaður tók upp reyndust vera átta atkvæði sem tilheyrðu D lista og eitt atkvæði sem tilheyrði B lista. Tekin var ákvörðun um endurtalningu sem leiddi í ljós misræmi í niðurstöðu talninga. Voru hinar síðari niðurstöður kynntar eftir að endurtalningu lauk um kl. 18.05 á sunnudeginum. Leiddi hin breytta niðurstaða til verulegra breytingar á niðurstöðu um hvaða frambjóðendur hlutu jöfnunarþingsæti.

12. Kærandi, Magnús Davíð Norðdahl, sem skipaði 1. sæti á lista Pírata í Norðvesturkjördæmi og var einnig umboðsmaður listans í kjördæminu ásamt Gunnari Ingiberg Guðmundssyni sem skipaði 2. sæti listans. Klukkan 15:00 sunnudaginn 26. september sá Magnús í fjölmiðlum að hafin var endurtalning atkvæða í Norðvesturkjördæmi og hafði samband samstundis við formann yfirkjörstjórnar kl. 15:04. Í símtalinu kvartaði Magnús yfir því að hvorki hann né hinn umboðsmaður lista Pírata hefðu verið látnir vita af endurtalningunni. Þá fór Magnús fram á það í símtalinu að hann fengi að vera viðstaddur talninguna og að beðið yrði meðan hann myndi keyra upp í Borgarnes. Fékk hann óskýr svör við kröfu sinni og sendi hana því í textaskilaboðum kl. 15:23 og áréttaði hana. Þegar Magnús kom á hótél Borgarnes kl. 16:28 var endurtalning í fullum gangi. Til er tímasett upptaka af því atviki sem tekin var á síma Magnúsar og sama á við um áður nefnd textaskilaboð. Umrædd gögn verða afhent kjörbréfanefnd óski hún eftir þeim.
13. Í framhaldi af breyttum niðurstöðum yfirkjörstjórnar Norðvesturkjördæmi um úrslit kosninga í kjördæminu óskaði Landskjörstjórn eftir greinargerð allra yfirkjörstjórna um framkvæmd kosninganna og talningu atkvæða. Barst greinargerð yfirkjörstjórnar Norðvesturkjördæmis til Landskjörstjórnar hinn 28. september 2021.
14. Að loknum fundi Landskjörstjórnar 28. september 2021 las formaður hennar upp bókun hennar þar sem fram kom að ekki hefði borist staðfesting frá yfirkjörstjórn Norðvesturkjördæmis á að meðferð og varðveisla kjörgagna á talningarstað hefði verið fullnægjandi. Í kjölfarið vísaði formaður Landskjörstjórnar til þess að samkvæmt 46. gr. stjórnarskrárinnar væri það hlutverk Alþingis að úrskurða um gildi alþingiskosninga.
15. Landskjörstjórn boðaði til fundar 1. október 2021 til útgáfu kjörbréfa til þingmanna á grundvelli síðari niðurstöðu talningar í Norðvesturkjördæmi.

16. Framangreind málsatvikalýsing er óumdeild. Auk þessara atriða hafa ýmis önnur atriði verið nefnd í fjölmiðlum síðustu daga. Hafa t.d. borist fregnir af því að óviðkomandi aðili hafi komist inn í talningasalinn á milli talninga og tekið myndir af óinnsigliðum kjörgögnum án þess að neinn úr yfirkjörstjórn væri sjáanlegur. Þá liggur ekki fyrir hverjir hafi verið viðstaddir þegar kjörgögn voru opnuð og talning hafin að nýju, en af fundargerð verður ráðið að það hafi einungis verið formaður yfirkjörstjórnar. Þá hefur formaður yfirkjörstjórnar ítrekað tjáð sig í fjölmiðlum og meðal annars borið því fyrir sig að hafa fylgt hefðum frekar en kosningalögum.
17. Kærandi hefur að sjálfsögðu engar leiðir til að staðfesta þessi atriði en rétt er að þau verði rannsökuð, einkum þar sem óumdeildar staðreyndir bera með sér að framkvæmd kosninganna hafi vikið verulega frá lagareglum.

IV. Helstu málsástæður

Almennt

18. Kærandi er eins og áður segir í fyrsta sæti framboðslista Pírata í Norðvesturkjördæmi og umboðsmaður flokksins í kjördæminu. Kærandi á sem slíkur og einnig sem kjósandi og kjörgengur frambjóðandi, sbr. 33. og 34. gr. stjkskr., rétt á því að kæra úrslit kosninga í Norðvesturkjördæmi, sem hann telur vera haldna svo verulegum annmörkum að Alþingi beri að ógilda hana og fyrirskipa þar með uppkosningu í kjördæminu. Rétt er að geta þess að kæranda vantaði örfá atkvæði að vera kjörinn þingmaður í kjördæminu.
19. Kosningalög eru sett á grundvelli 2. mgr. 33. gr. stjkskr. og er ætlað að tryggja lýðræðislegt og óháð ferli við kosningar til Alþingis, æðstu stofnunar Íslands, en aðrar stöðir ríkisvaldsins verða að lúta ákvörðunum löggjafans, nema þær fari í bága við stjórnarskrá að mati dómstóla. Af þeim sökum eru kosningalög nákvæm og gerð er rík krafa um að ekki séu ágallar á framkvæmd kosninga. Er þetta hornsteinn réttaröryggis í hverju lýðræðisríki.
20. Þótt Alþingi hafi eitt úrskurðarvald um gildi kosninga, sbr. 46. gr. stjkskr., er ljóst að þingið getur ekki tekið slíka ákvörðun af geðþótta heldur ber því að fara eftir gildandi lagareglum við úrlausn sína.¹ Úrskurði Alþingi kosningar gilda jafnvel þótt fyrir liggi verulegir annmarkar er ljóst að Alþingi hefur gerst brotlegt við kosningalög og stjórnarskrá lýðveldisins. Ekki þarf að fjölýrða um að afleiðingarnar af því yrðu verulega alvarlegar.²
21. Þannig verður Alþingi að rökstyðja niðurstöður sínar með lögætum og málefnalegum hætti að lokinni rannsókn sinni. Alþingi verður við mat sitt m.a. að líta til þeirra fordæma sem Hæstiréttur Íslands hefur sett við túlkun kosningalaga, sérstaklega ákvörðun réttarins frá 25. janúar 2011 um ógildingu kosninga til stjórnlagabings sem fram fóru 27. nóvember 2010.
22. Er ótvírætt, m.a. af framangreindri ákvörðun Hæstaréttar, að mjög strangar formkröfur eru gerðar til framkvæmdar kosninga, sérstaklega talningar og meðferð kjörgagna. Af ákvörðuninni verður dregin sú niðurstaða að ekki þurfi að sýna fram á að ágallar hafi haft áhrif á úrslit kosninga heldur nægir að sá möguleiki kunni að hafa verið fyrir hendi.³

¹ Sjá t.d. Gunnar G. Schram. *Stjórnskipunarréttur*. Reykjavík 1999.

² Á það sérstaklega við þar sem verulegur vafi er á því að úrlausnarfyrirkomulagið sjálft, þ.e. að alþingismenn úrskurði um gildi eigin kjörbréfa, standist ákvæði mannréttindasáttmála Evrópu Sjá dóm Yfirdeildar Mannréttindadómstóls Evrópu frá 10. júlí 2020 í máli nr. 310/15 *Mugemangango gegn Belgíu*.

³ Sjá m.a. Gunnar Páll Baldvinsson og Valgerður Sólnes. *Réttaráhrif annmarka á framkvæmd kosninga með hliðsjón af úrlausnum Hæstaréttar*. Afmælisrit: Páll Sigurðsson sjötugur 16. ágúst 2014.

Kjörgögn voru ekki innsigluð

23. Yfirkjörstjórn í Norðvesturkjördæmi var búin að tilkynna lokaniðurstöðu talninga að morgni 26. september 2021. Á þeim grunni voru úrslit kosninganna á landinu öllu kunngerð. Síðar var tekin ákvörðun um endurskoðun og endurtalningu, sem yfirkjörstjórnin taldi réttari og byggði að lokum niðurstöðu sína á. Landskjörstjórn fékk einungis seinni atkvæðatölurnar sendar frá yfirkjörstjórn í Norðvesturkjördæmi og hyggst úthluta kjörbréfum samkvæmt þeim.
24. Á milli þessara tveggja talninga voru kjörgögn geymd í almennu rými án innsigli, en það er skýrt brot á skyldum kjörstjórnar skv. 104. gr. kosnl. Þannig er ekki unnt að sanna eða sýna fram á að sömu kjörgögn hafi legið til grundvallar báðum talningum, á engan hátt er unnt að staðreyna að síðari talning sé réttari en sú fyrri. Um alvarlegan ágalla er að ræða, svo alvarlegan að ekki verður undan því vikist að ógilda kosningu allra framboðslista í kjördæminu og láta fara fram uppkosningu.
25. Þessu til stuðnings hefur Landskjörstjórn lýst því yfir opinberlega að yfirkjörstjórn Norðvesturkjördæmis hafi ekki staðfest að meðferð kjörgagna hafi verið fullnægjandi. Slíkt er einsdæmi og jafngildir yfirlýsingu Landskjörstjórnar til Alþingis um að hún telji að kosningarnar séu ólögmetar.
26. Rétt er að taka fram að innsigli er eina lögmeta leiðin til þess að tryggja örugga varðveislu kjörgagna að lokinni talningu. Samkvæmt kosningalögum er ekki gert ráð fyrir neinum öðrum leiðum til þess að tryggja kjörskrár og notaða kjörseðla. Læst herbergi og eftirlitsmyndavélar teljast t.d. ekki jafngild innsiglium og hafa raunar enga þýðingu við úrlausn málsins. Jafnvel þó litið væri til þessara atriða við mat á annmörkum kæmu óhjákvæmilega enn fleiri atriði til skoðunar sem ómögulegt er að sannreyna eftir á. Þannig þyrfti að kanna aðrar inngönguleiðir í salinn, hverjir höfðu lykla að salnum, áreiðanleika myndefnis úr öryggismyndavél o.s.frv.
27. Eftir stendur að kjörgögn voru eftirlitslaus og óinnsigluð í um fjórar klukkustundir.
28. Annmarkinn á framkvæmd kosninganna felur í sér hættu á að átt hafi verið við atkvæði og þar með ákvarðanir kjósenda. Ekki er því hægt að varna ógildingu með vísan til þess að lýðræðislegur vilji kjósenda sé skýr enda er þvert á móti kominn upp vafi um þann vilja.
29. Annmarkinn er þess eðlis að hann gæti hafa haft áhrif á úrslit kosninganna. Yfirkjörstjórn ber sönnunarbyrðina fyrir því að svo hafi ekki verið. Í því samhengi skal minnt á að niðurstöður seinni talningarinnar breyttu stöðu tíu þingmannsefna, fimm féllu út en aðrir fimm komu í staðinn. Breyting á örfáum atkvæðum í kjördæminu hafa þannig gríðarleg áhrif á það hverjir verða þingmenn.

Umboðsmanni Pírata var ekki tilkynnt um endurtalningu

30. Umboðsmanni Pírata í Norðvesturkjördæmi var ekki tilkynnt um ákvörðun yfirkjörstjórnar Norðvesturkjördæmis um endurtalningu. Þetta er hægt að sanna með öyggjandi hætti með símagögnum. Kærandi komst að því fyrir tilviljun, þegar hann var

að fylgjast með fréttum, að endurtelja ætti atkvæði í kjördæminu. Kærandi hafði þá strax samband við formann yfirkjörstjórnar og lét hann vita að hann væri á leið á talningarstað og óskaði eftir því að talning hæfist ekki fyrr en hann væri kominn þangað. Þrátt fyrir þetta hófst endurtalning áður en kærandi var kominn á staðinn.

31. Samkvæmt framangreindu var umboðsmanni Pírata ekki gert kleift að vera viðstaddur endurtalningu atkvæða í heild sinni. Samkvæmt 1. og 2. mgr. 98. gr. kosningalaga skal talning fara fram fyrir opnum dyrum. Þá skal kjósendum og umboðsmönnum lista gefinn kostur á að fylgjast með talningu. Ljóst er að yfirkjörstjórn braut gegn þessum lagareglum þegar ekki var gætt að því að tilkynna umboðsmönnum sannanlega um endurtalningu. Þá var aftur brotið gegn reglunum þegar ákveðið var að hefja talninguna þótt umboðsmenn væru ekki komnir.
32. Er hér um meira en gáleysi að ræða heldur vísitandi brot gegn grundvallarréttindum frambjóðenda enda var yfirkjörstjórn grandsöm um að umboðsmaður Pírata væri á leiðinni á talningarstað.
33. Engu máli skiptir þótt einhverjir umboðsmenn annarra framboða hafi verið komnir á talningarstað þegar endurtalning hófst. Það er sjálfstæður réttur hvers framboðs að hafa umboðsmann við talningu. Þeim rétti verður ekki fullnægt með viðveru fulltrúa frá öðrum framboða. Það sýnir vel mikilvægi þessa réttar að yfirkjörstjórn ber að gæta þess að sjálfsdádum að réttindanna sé gætt, jafnvel þó stjórnmalaflokkur sinni því ekki að senda fulltrúa sinn. Þannig segir í 2. mgr. 98. gr. kosningalaga að þegar umboðsmenn lista séu eigi viðstaddir talningu skuli yfirkjörstjórn kveðja valinkunna menn úr sömu stjórnmalasamtökum, ef unnt er, til að gæta réttar af hendi listans.
34. Sú meginregla kemur fram í 99. gr. kosningalaga að yfirkjörstjórn opnar atkvæðasendingarnar úr hverri kjördeild í viðurvist umboðsmanna lista. Sendingarnar eru ekki opnaðar fyrr en eftir að umboðsmönnum hefur verið gefinn kostur á að sannfærast um að öll innsigli séu ósködduð. Rétt hefði verið að fylgja einnig þessari meginreglu við endurtalningu atkvæða.
35. Framangreindur réttur stjórnmalasamtaka er enda eitt grundvallaratriði kosninga. Reglunum er ætlað að tryggja að umboðsmenn geti haft yfirsýn og eftirlit með störfum við talningu atkvæða. Var það sérstaklega mikilvægt í þessu tilviki enda var endurtalning til komin vegna þess að fyrir lá að einungis nokkur atkvæði höfðu veruleg áhrif á úrslit kosninganna. Í því fólst að hvert atkvæði og úrlausn um vafaatriði í endurtalningunni myndi skipta miklu máli.
36. Hafa verður í huga að lögmati tiltekinna atkvæðaseðla var tekið til endurskoðunar við endurtalninguna. Þannig voru seðlar sem áður voru taldir gildir úrskurðaðir ógildir. Brot kjörstjórnar að boða ekki til umboðsmenn og virða að vettugi kröfu um bið á talningu hljóta að teljast grófari með hliðsjón af þessu atriði. Enn fremur fjölgaði auðum seðlum og breytingar urðu á atkvæðamagni allra framboða í kjördæminu.
37. Í ádurnefndri ákvörðun Hæstaréttar Íslands frá 25. janúar 2011 um ógildingu kosninga til stjórnlagabings var einmitt fjallað um mjög sambærileg álitaefti. Í úrskurðinum segir m.a. um þann annmarka að umboðsmenn höfðu ekki aðgang að talningu atkvæða:

Um framkvæmd talningarinnar giltu því meðal annars ákvæði 2. mgr. 98. gr. laga nr. 24/2000 en þar segir: „Nú eru umbodsmenn lista eigi viðstaddir talningu og skal yfirkjörstjórn eða umdæmiskjörstjórn þá kveðja valinkunna menn úr sömu stjórnmalasamtökum, ef unnt er, til að gæta réttar af hendi listans.“ Á grundvelli þessa ákvæðis bar landskjörstjórn, að breyttu breytanda, að kveðja valinkunna menn til að gæta réttar frambjóðenda við talningu atkvæða eftir því sem framkvæmanlegt var með hliðsjón af rafrænni talningu og öðrum atvikum. Lög nr. 24/2000 eru byggð á því meginviðhorfi að gagnsæi eigi að ríkja við talningu atkvæða. Skal í því sambandi áréttað að ekki er nóg að rétt sé talið ef ekki ríkir traust um að þannig hafi verið að verki staðið. Samkvæmt upplýsingum frá landskjörstjórn kom upp vafi við rafrænan lestur kjörseðla þannig að taka þurfti sérstaka ákvörðun um hvernig skilja bæri skrift kjósenda á tölustöfum 13 til 15% allra kjörseðla. Af þessum sökum var sérstök þörf á nærveru fulltrúa við talninguna, sem ætlað var að gæta réttar frambjóðenda. Samkvæmt framansögðu verður að telja það verulegan annmarka á framkvæmd við talningu atkvæða við kosningu til stjórnlagabings að landskjörstjórn skyldi ekki skipa sérstaka fulltrúa frambjóðenda til að vera viðstadda talninguna svo sem skylt var samkvæmt 2. mgr. 98. gr. laga nr. 24/2000. Þessi annmarki er einnig verulegur í ljósi þess, eins og áður segir, að talning atkvæða fór heldur ekki fram fyrir opnum dyrum eins og lögskylt var. Það haggar í engu þessari niðurstöðu þótt fulltrúi innanríkisráðuneytisins, dr. James Gilmour, hafi fylgst sérstaklega með talningunni.

Orsakatengsl

38. Ljóst er að skilyrði 3. mgr. 120. gr. eru uppfyllt af þeirri ástæðu að niðurstöður breyttust á milli talninga sem leiddu til breyttrar samsetningar þingsins og ekki er lengur hægt að sannreyna hvor talningin er rétt vegna brota kjörstjórnar á öðrum ákvæðum sömu laga. Hefðu vörslur kjörgagna verið fullnægjandi mætti sannreyna hvor talningin hafi verið rétt en sá ómöguleiki er bein afleiðing af broti kjörstjórnar að hafa ekki farið að lögum varðandi varðveislu kjörgagna. Þetta atriði eitt og sér ætti að leiða til ógildingar kosninganna.

Traust

39. Ein af lykilspurningum þessa máls er hvernig frambjóðendur og kjósendur í Norðvesturkjördæmi eigi að geta treyst því að fram hafi farið sanngjarnar og heiðarlegar kosningar þegar umsjón með kosningum var í höndum aðila sem braut og virtist finnast í lagi að brjóta skýr og mikilvæg ákvæði kosningalaga. Viðhorf viðkomandi, sem einnig starfar sem dómari, eru mjög varhugaverð og fólust meðal annars í því að hefð gæti gengið framur almennum lögum í landinu þegar kæmi að framkvæmd alþingiskosninga. Vísast hér til ummæla formannsins í fjölmiðlum síðustu daga.

40. Hvernig leysti formaður yfirkjörstjórnar úr öðrum vafaatriðum í heildarferli kosninganna í Norðvesturkjördæmi? Í öllum kosningum er margt sem þarf að taka tillit til og ýmis óvænt atriði sem upp geta komið. Það á ekki bara við um talninguna heldur líka kosningarnar sjálfar. Fór formaður yfirkjörstjórnar eftir lögum og reglum í öllum tilvikum eða byggði hann frekar á ótilgreindum hefðum?
41. Eina leiðin til að leysa úr þeim vanda sem við blasir er að skipa nýja og hæfa yfirkjörstjórn í Norðvesturkjördæmi og endurtaka kosningarnar þannig að hafið sé yfir allan vafa að farið sé eftir lögum og reglum. Það er sanngjörn og réttmæt krafa frambjóðenda og ekki síst kjósenda í kjördæminu.

Samantekt

42. Yfirkjörstjórn Norðvesturkjördæmis braut gegn mikilvægum ákvæðum XV. kafla kosningalaga við meðferð kjörgagna og talningu atkvæða í Norðvesturkjördæmi, sbr. sérstaklega 2. mgr. 97. gr., 98. gr. 1. mgr. 99. gr., 2. mgr. 104. gr. og 105. gr. Eru ágallar verulegir og með engu móti hægt að útiloka að þeir gætu hafa haft áhrif á úrslit kosninga til Alþingis 25. september 2021. Ber því að ógilda kosningu í Norðvesturkjördæmi og fyrirskipa uppkosningu.

Reykjavík, 1. október 2021

Virðingarfyllst

Magnús Davíð Norðdahl